

Introducere

Integritatea academică constituie fundamentul vieții universitare și al credibilității procesului de generare și diseminare a cunoașterii. Aceasta nu reprezintă doar un set de norme de conduită, ci un reper axiologic indispensabil pentru orice demers intelectual desfășurat în spațiul universitar. Respectarea standardelor de etică și corectitudine implică, în mod necesar, asumarea responsabilității individuale în redactarea, publicarea și evaluarea lucrărilor științifice, precum și în raportarea corectă a rezultatelor cercetării (Sandu, 2015; Sandu & Popoveniuc, 2018). Fundamentele internaționale ale gândirii etice aplicate în cercetare și educație se regăsesc în mai multe documente de referință. *Codul de la Nürnberg*, elaborat în urma proceselor de la Nürnberg, formulează exigențe etice esențiale privind consimțământul informat și protecția persoanei implicate în cercetare (United States Holocaust Memorial Museum, n.d.). *Declarația Asociației Medicale Mondiale de la Helsinki* dezvoltă principiile etice pentru cercetările care implică participanți umani, subliniind importanța respectului, a echilibrului între riscuri și beneficii și a transparenței în comunicarea științifică (World Medical Association, n.d.). În mod complementar, *The Belmont Report* a sistematizat trei principii fundamentale – respectul pentru persoane, binefacerea și echitatea – care oferă un cadru etic general valabil pentru evaluarea morală a activităților de cercetare (National Commission for the Protection of Human Subjects of Biomedical and Behavioral Research, 1979).

Pe baza acestor repere fundamentale, reflecția etică s-a extins dincolo de domeniul cercetării biomedicale, căpătând relevanță tot mai mare în ansamblul activităților academice și educaționale. În acest context, integritatea academică a devenit un concept-cheie care vizează atât conduita cercetătorilor, cât și a studenților, incluzând

respectarea normelor privind citarea surselor, recunoașterea contribuției intelectuale, evitarea plagiatului și asumarea răspunderii personale pentru conținutul produs. Exigențele etice actuale nu se limitează la validitatea metodologică a cercetării, ci implică și onestitatea intelectuală în redactarea lucrărilor, menționarea corectă a autorilor, aplicarea principiului transparenței în diseminarea rezultatelor și cultivarea unei atitudini responsabile față de standardele etice ale mediului universitar.

Prezentul caiet de seminar a fost realizat în concordanță cu prevederile Fișei disciplinei *etică și integritate academică*, aferentă programului de studii Administrație Publică (ciclul de licență), organizat de Facultatea de Drept și Științe Administrative din cadrul Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava. Titularul activităților de curs este prof. univ. dr. hab. SANDU Ștefan Antonio, iar titularul activităților aplicative este asist. univ. dr. TEREC-VLAD Loredana. Structura și conținutul acestui material respectă obiectivele formative prevăzute în fișa disciplinei și sprijină dezvoltarea competențelor practice în domeniul eticii și integrității academice.

Prin prezenta lucrare ne-am propus să oferim un cadru aplicativ și reflexiv pentru explorarea temelor esențiale privind integritatea academică, precum plagiatul, utilizarea softurilor de similitudine, etica diseminării rezultatelor sau funcționarea comisiilor de etică. Activitățile au ca obiectiv sprijinirea formării unei conștiințe etice coerente și dezvoltarea capacității critice de analiză a situațiilor care presupun dileme morale sau încălcări ale normelor academice (Sandu, 2017; Sandu, 2022). Prin activitățile propuse în acest caiet de seminar, studenții vor fi sprijiniți să își consolideze capacitatea de a recunoaște și gestiona dileme etice, să identifice corect formele de abatere de la normele academice și să își asume activ o atitudine de integritate în raport cu propriile demersuri intelectuale. Unitățile de seminar incluse în acest caiet urmăresc dezvoltarea unei înțelegeri nuanțate a

principiilor integrității academice și aplicarea lor în contexte concrete, atât în activitatea de redactare, cât și în demersurile de cercetare științifică. Fiecare secvență propusă se concentrează pe dimensiuni esențiale ale eticii academice, în acord cu exigențele actuale ale cadrului normativ și instituțional.

Prima unitate de seminar oferă cadrul introductiv necesar pentru abordarea riguroasă a temelor legate de etica și integritatea academică. Sunt clarificate noțiuni fundamentale, precum originalitatea contribuției, respectarea normelor de citare și delimitarea adecvată a surselor, în vederea formării unui vocabular conceptual unitar. În acest context, este prezentată și aplicația Turnitin, utilizată pe scară largă în mediul universitar pentru identificarea suprapunerilor textuale. Funcționalitățile sale sunt analizate din perspectiva utilității reale și a limitărilor inerente, fără a substitui însă raționamentul etic necesar oricărui demers academic.

Cea de-a doua unitate de seminar implică o activitate aplicativă centrată pe redactarea unei aplicații (cereri) în vederea obținerii avizului etic pentru un proiect de cercetare. Prin simularea procesului de completare a documentației necesare, studenții înțeleg complexitatea evaluării etice prealabile și dobândesc repere esențiale privind raportarea corectă a obiectivelor, metodologiei și riscurilor implicate.

Unitatea dedicată funcționării comisiilor de etică a cercetării aduce în discuție dimensiunea instituțională a evaluării proiectelor științifice. Sunt analizate criteriile generale de evaluare, mecanismele de luare a deciziilor și rolul acestor structuri în promovarea integrității academice. Se urmărește înțelegerea funcției de garant al eticii pe care o exercită aceste comisii în raport cu activitățile de cercetare desfășurate în mediul universitar.

Un segment important al reflecției asupra integrității academice îl constituie problematica eticii publicării, în raport cu standardele

internaționale promovate de organisme precum *Committee on Publication Ethics (COPE)*. În acest cadru sunt analizate aspecte esențiale precum onestitatea în comunicarea rezultatelor, asumarea corectă a contribuțiilor științifice și evitarea practicilor editoriale neetice, care pot afecta credibilitatea cercetării și a autorilor.

O problematică adesea trecută cu vederea în abordările privind etica academică este legată de reutilizarea rezultatelor cercetării. Aceasta implică reflectarea critică asupra granițelor dintre diseminarea legitimă a contribuțiilor proprii și formele de autoplagiat care pot compromite integritatea academică. În acest context, este esențial ca studenții să dezvolte capacitatea de a înțelege principiile unei publicări corecte, în acord cu standardele internaționale de etică și să își formeze o atitudine riguroasă față de normele privind citarea, republicarea și asumarea paternității textelor.

Deschiderea spre înțelegerea fundamentelor filosofice ale cercetării este realizată prin unitatea centrată pe tema neutralității axiologice. Accentul cade pe modul în care valorile personale, normele culturale sau influențele ideologice pot afecta echilibrul necesar între angajamentul cognitiv și obiectivitatea științifică. Prin analiza unor situații generate din practici academice curente, studenții sunt provocați să reflecteze asupra rolului cercetătorului ca actor implicat, dar totodată capabil să mențină o distanță critică față de propriile premise valorice.

Ultima unitate de seminar propune o abordare etică a temei accesibilizării rezultatelor cercetării, prin discutarea modelelor de publicare în regim *open access*. Se analizează funcționarea sistemului jurnalelor cu acces deschis, impactul acestora asupra diseminării cunoașterii și implicațiile asupra echității informaționale în comunitatea științifică.

Actualitatea tematicii abordate în cadrul acestui caiet de seminar derivă din exigențele tot mai ridicate ale mediului academic privind

integritatea, responsabilitatea și transparența proceselor de formare și cercetare. Într-un context marcat de acces facil la informație, presiuni instituționale privind performanța științifică și riscuri sporite de abatere de la normele etice, dezvoltarea unei culturi academice reflexive devine o prioritate. Acest demers oferă repere conceptuale, exemple aplicative și instrumente de orientare care susțin construirea unui comportament etic consolidat, atât în rândul studenților, cât și al viitorilor profesioniști implicați în activități de cercetare și diseminare științifică.

Asist. univ. dr. Loredana Terec-Vlad,
Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava
Facultatea de drept și științe administrative
Asistent de cercetare, Laboratorul de sociologie,
Academia Română București

S.I. Utilizarea softului *Turnitin* pentru identificarea posibilului plagiat (Seminar introductiv-orientativ)

Obiectivele unității de seminar

Ob. 1: Dezvoltarea capacității de a recunoaște și de a clasifica formele de plagiat în contextul redactării științifice și al normelor juridice aplicabile în domeniul academic.

Ob. 2: Formarea competenței de utilizare operativă a platformei Turnitin în vederea analizării gradului de similitudine al documentelor academice.

Ob. 3: Exersarea analizei critice asupra rapoartelor de similitudine generate automat, cu accent pe distincția dintre suprapunerea formală a conținutului și încălcarea drepturilor de autor.

Ob. 4: Consolidarea atitudinilor etice și deontologice prin aplicarea standardelor de integritate academică în procesul de redactare și evaluare a lucrărilor științifice.

Metode de predare / învățare:

⇒ **Expunere interactivă** – metodă prin care cadrul didactic prezintă conținutul, stimulând în același timp întrebări și intervenții din partea studenților.

⇒ **Analiză de caz** – metodă bazată pe examinarea unor situații concrete, utilizată pentru a dezvolta gândirea critică și capacitatea de interpretare.

⇒ **Învățare prin descoperire asistată** – metodă care încurajează explorarea individuală sau în grup, cu sprijinul și ghidajul cadrului didactic.

I.1. Noțiuni introductive despre abaterile de la normele de bună conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare

Activitatea de cercetare-dezvoltare este guvernată de principii etice și reguli menite să garanteze corectitudinea procesului științific și credibilitatea rezultatelor obținute. Respectarea acestor norme constituie o condiție fundamentală pentru menținerea încrederii în comunitatea academică și pentru asigurarea unei relații responsabile între cercetători și societate. Abaterile de la bunele practici nu se limitează la simple erori, ci presupun comportamente care afectează integritatea științifică, compromițând atât valoarea rezultatelor, cât și reputația instituțiilor implicate. Studiarea acestor abateri este necesară pentru a înțelege mecanismele prin care ele pot fi prevenite, identificate și sancționate. În acest fel, formarea viitorilor cercetători nu se reduce la acumularea de cunoștințe tehnice, ci include și asumarea unor standarde etice clare, care să orienteze activitatea științifică spre responsabilitate și transparență.

I.1.1. Reglementări privind respectarea bunei conduite în cercetare

În conformitate cu dispozițiile art. 2¹ din Legea nr. 206 din 27 mai 2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, abaterile de la normele de bună conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare sunt reglementate distinct, în funcție de aria vizată, și, în măsura în care nu constituie infracțiuni potrivit legii penale, acestea includ:

(1) În ceea ce privește normele prevăzute la art. 2 lit. a) – „*norme de bună conduită în activitatea științifică*”, se consideră abateri:

„*a) confecționarea de rezultate sau date și prezentarea lor ca date experimentale, ca date obținute prin calcule sau simulări numerice pe calculator ori ca date sau rezultate obținute prin calcule analitice ori raționamente deductive;*

b) falsificarea de date experimentale, de date obținute prin calcule sau simulări numerice pe calculator ori de date sau rezultate obținute prin calcule analitice ori raționamente deductive;

c) îngreunarea deliberată, împiedicarea sau sabotarea activității de cercetare-dezvoltare a altor persoane, inclusiv prin blocarea nejustificată a accesului la spațiile de cercetare-dezvoltare, prin avarierea, distrugerea ori manipularea aparaturii experimentale, a echipamentului, a documentelor, a programelor de calculator, a datelor în format electronic, a substanțelor organice sau anorganice ori a materiei vii necesare altor persoane pentru derularea, realizarea sau finalizarea activităților de cercetare-dezvoltare.” (Legea nr. 206/2004, art. 2[^]1, alin. (1), lit. a-c)

(2) În ceea ce privește normele prevăzute la art. 2 lit. b) – „norme de bună conduită în activitatea de comunicare, publicare, diseminare și popularizare științifică, inclusiv în cadrul cererilor de finanțare depuse în cadrul competițiilor de proiecte organizate din fonduri publice”, sunt considerate abateri:

„a) plagiatul;

b) autoplagiul;

c) includerea în lista de autori a unei publicații științifice a unuia sau mai multor coautori care nu au contribuit semnificativ la publicație ori excluderea unor coautori care au contribuit semnificativ la publicație;

d) includerea în lista de autori a unei publicații științifice a unei persoane fără acordul acesteia;

e) publicarea sau diseminarea neautorizată de către autori a unor rezultate, ipoteze, teorii ori metode științifice nepublicate;

f) introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțare, în dosarele de candidatură pentru abilitare, pentru posturi didactice universitare ori pentru posturi de cercetare-dezvoltare.” (Legea nr. 206/2004, art. 2[^]1, alin. (2), lit. a-f)

(3) În ceea ce privește normele de bună conduită prevăzute la art. 2 lit. c) – *„norme de bună conduită în activitatea de evaluare și monitorizare instituțională a cercetării-dezvoltării, de evaluare și monitorizare de proiecte de cercetare-dezvoltare obținute prin acțiuni din cadrul Planului Național de Cercetare, Dezvoltare și Inovare și de evaluare de persoane în vederea acordării de grade, titluri, funcții, premii, distincții, sporuri, atestate sau certificate în activitatea de cercetare-dezvoltare.”*, abaterile de la acestea includ:

„a) nedezvăluirea situațiilor de conflicte de interese în realizarea sau participarea la evaluări;

b) nerespectarea confidențialității în evaluare;

c) discriminarea, în cadrul evaluărilor, pe criterii de vârstă, etnie, sex, origine socială, orientare politică sau religioasă, orientare sexuală ori alte tipuri de discriminare, cu excepția măsurilor afirmative prevăzute de lege.” (Legea nr. 206/2004, art. 2¹, alin. (3), lit. a-c)

(4) Cu referire la normele prevăzute la art. 2 lit. d) – *„norme de bună conduită în funcțiile de conducere în activitatea de cercetare-dezvoltare.”*, se consideră de la normele de bună conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare următoarele fapte:

„a) abuzul de autoritate pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor din subordine;

b) abuzul de autoritate pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale din proiectele de cercetare-dezvoltare conduse ori coordonate de persoane din subordine;

c) abuzul de autoritate pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor din subordine ori pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale pentru soți, afini ori rude până la gradul al III-lea inclusiv;

d) abuzul de autoritate pentru a impune nejustificat propriile teorii, concepte sau rezultate asupra persoanelor din subordine;